

Considerente teoretice și practice privind tratamentul contabil și fiscal al operațiunilor de factoring în România

Conf. univ. dr. Delia DAVID^a, dr. ec. Eugen DELIMAN^b, ec. Marius F. DRĂGĂNESCU^c, ec. Andrea ONDREIOV^d

^a Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

^{b, c} Agenția Națională de Administrare Fiscală

^d Ministerul Finanțelor

Abstract

In the context of globalization, the transactions between business partners become more and more diverse and require special attention from commercial banks and factoring companies, both with regard to settlement, in order to avoid possible financial blockings, and with regard to the security and protection of the interests of parties, by using funding techniques, specific products and services. Factoring provides companies the possibility of funding based on trading receivables received from third parties. The aim of the article is to shed light on the accounting and tax approach of this funding technique that, although it has lots of advantages, is too little known and employed in the Romanian business environment.

Keywords: factoring, financing, trade receivable, factoring customer, factoring debtor

Termeni-cheie: factoring, finanțare, creanță comercială, client de factoring, debitor de factoring

Clasificare JEL: G21, G32, G35, M41, K34

To cite this article: Delia David, Eugen Deliman, Marius F. Drăgănescu, Andrea Ondreiov, *Considerente teoretice și practice privind tratamentul contabil și fiscal al operațiunilor de factoring în România*, *CECCAR Business Review*, N° 1/2024, pp. 11-16, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2024.01.02>

1. Introducere

Dezvoltarea tehnologiei informaționale, dar și fenomenul de globalizare a economiei mondiale au condus la o diversificare a activităților economice, care implică un interes sporit din partea agenților economici de a găsi modalități de finanțare avantajoase care să le permită obținerea profitului așteptat. În cazul companiilor de clasă medie, circa 30% din valoarea totală a bilanțurilor acestora se compune din volumul creanțelor față de clienți. Încasarea creanțelor reprezintă o operațiune de importanță deosebită, întrucât sumele respective constituie sursa de finanțare a activităților desfășurate de entități. Atât la nivel național, cât și pe plan internațional, tehnica finanțării prin factoring este apreciată ca fiind eficientă în reducerea riscului de insolvență al debitorilor înregistrați în contabilitatea companiilor, dar și ca o modalitate operativă utilizată în managementul creanțelor.

În teoria și practica internațională se fac diferite aprecieri cu privire la afacerile de factoring, dar și la eficiența și importanța lor în domeniul activităților financiare. Astfel, tehnicile de finanțare speciale precum leasingul, factoringul, forfaitingul sunt considerate ca aparținând categoriei surogatelor de finanțare, care fie înlocuiesc, fie completează instrumentele clasice de finanțare și creditare.

Potrivit *Ziarului Financiar (2023)*, piața de factoring a ajuns la 7,85 miliarde de euro în anul 2022, bifând o creștere record de 30% față de anul anterior, iar operațiunile de factoring intern au reprezentat 6,78 miliarde

de euro, în creștere cu 34% față de anul 2021, conform studiului anual al pieței derulat de Asociația Română de Factoring (ARF), care are la bază atât date oferite de membrii ARF (bănci și instituții financiare nebancale), cât și estimări ale asociației cu privire la restul jucătorilor din piață.

Acest fapt se datorează avantajului pe care factoringul îl conferă comparativ cu produsele clasice de creditare oferite de instituțiile financiare. Diferența constă în faptul că factoringul nu se bazează pe analiza financiară, așa cum se procedează în cazul unui credit, ci pe relația comercială, documentația este simplificată și fluxul este mai rapid, fără să implice necesitatea prezentării de garanții din partea clienților.

Motivația alegerii acestei teme se bazează pe faptul că nevoile de finanțare rezultate din activitatea curentă sunt identificate cu activele circulante, cu creanțele asupra clienților, influențând gradul de lichiditate și de solvabilitate al companiilor, de care depinde buna lor funcționare.

2. Revizuirea literaturii de specialitate

Cuvântul *factoring* provine din limba latină și are la origine verbul *facere*, care în traducere înseamnă a face, a acționa, a trata, a negocia. Științele istorice susțin că denumirea de *facere* este precursorul noțiunii moderne de *factor*, care în perioada trecută a preluat rolul de agent de vânzare în domeniul comercial. Factoringul este efectuat cu preponderență în țările dezvoltate din punct de vedere economic, cele mai importante piețe fiind Statele Unite ale Americii, Italia, Marea Britanie, Franța, Japonia. Pe aceste piețe, cei mai mulți clienți ai factorilor fac parte din industria electronică, textilă, alimentară sau a mobilei (David, 2009).

În cele ce urmează vom evidenția câteva **definiții ale operațiunii de factoring**:

✓ Factoringul este un produs financiar complex care combină simultan următoarele servicii: creditarea, asumarea riscului de neîncasare a creanțelor, servicii de urmărire și încasare a creanțelor și evidența contabilă a acestora (Roventza, 2002).

✓ Factoringul este un contract comercial prin care o parte, denumită *aderent*, transmite în proprietate o anumită categorie a creanțelor sale unei alte părți, *factorul*, care, în schimbul unui comision, își asumă obligația de a-i achita aderentului valoarea lor, subrogându-se aderentului în toate drepturile pe care acesta le are asupra debitorilor în legătură cu realizarea creanțelor transmise (Molico și Wunder, 2004).

✓ Factoringul este un mecanism de finanțare din care se obține lichiditate prin vânzarea facturilor a căror scadență depășește 180 de zile, prin preluarea de către compania absorbantă (bancă comercială, societate de factoring etc.) de la clientul beneficiar a facturilor sale pentru o sumă de bani. Factoringul se concretizează într-un contract între o parte numită *aderent*, un furnizor de bunuri sau de servicii, și o corporație bancară sau o instituție financiară specializată, numită *factor*, prin care aceasta din urmă asigură finanțarea, creanțele și protecția riscului de credit, și aderarea cedată factorului, ca vânzare sau gaj, creanțe care decurg din vânzarea de bunuri sau din furnizarea de servicii către terți (Negescu et al., 2020).

✓ Factoringul este un aranjament financiar prin care furnizorul vinde creanțe către factor contra unei prime și primește numerar pentru nevoile imediate de capital de lucru (Dewan și Zahid, 2020).

În cazul unui **contract de factoring** există **trei părți implicate**, și anume:

- **furnizorul**, care poate fi un prestator de servicii sau un executant de lucrări, un producător ce livrează mărfuri, care conform contractului devine *client de factoring*;

- **beneficiarul**, adică cel ce achiziționează mărfurile de la producător, beneficiază de lucrările executate sau de serviciile prestate și care conform contractului de factoring încheiat îi va plăti factura direct factorului. Acesta se numește *debitor de factoring*;

- **factorul** (societatea bancară), care cumpără creanțele și finanțează furnizorul.

În concepția ideală teoretică, operațiunile de factoring se derulează conform graficului de relații triunghiulare, în următoarea ordine a succesiunii lor:

- ✓ Furnizorul (clientul de factoring) îi livrează mărfurile beneficiarului (debitorul de factoring) conform contractului comercial de vânzare-cumpărare de mărfuri.

- ✓ Factorul (societatea de factoring) încheie contractul de factoring cu furnizorul mărfurilor.
- ✓ În baza acestui contract, furnizorul îi cedează factorului creanțele beneficiarului provenite din livrarea mărfurilor.
- ✓ Factorul îi achită furnizorului prețul creanțelor stipulat în contract, diminuat cu dobânda sau comisionul pentru intermedierea operațiunilor de decontare și alte cheltuieli stabilite prin clauzele contractului de factoring.
- ✓ Factorul își constituie dreptul de încasare a valorii creanțelor de la beneficiar.
- ✓ Beneficiarul îi achită factorului contravaloarea facturilor la scadența stabilită în contractul comercial încheiat cu furnizorul.

După ce au fost parcurse aceste etape, se presupune că afacerea de factoring și-a atins scopul.

Tipurile de factoring utilizate de societățile bancare sunt:

- factoringul intern cu/fără regres;
- factoringul de export cu/fără regres;
- factoringul de import cu/fără regres.

Factoringul cu regres se referă la operațiunile de factoring care nu includ serviciul de preluare a riscului de neplată a datorilor.

Factoringul fără regres cuprinde operațiunile de factoring care includ serviciul de preluare a riscului de neplată a debitorilor.

Factoringul se aplică în special în cazul operațiunilor de import-export, unde nevoia de lichidități rapide și recuperarea în timp relativ scurt a fondurilor investite sunt în echilibru. Operațiunile de factoring se analizează, se aprobă și se derulează cu respectarea prevederilor legale în vigoare și a reglementărilor Factors Chain International (FCI) – organizația internațională cu o poziție dominantă pe piața mondială, care reunește într-o rețea de factori peste 150 de membri din 53 de țări și acoperă 52% din volumul internațional de factoring.

Costul perceput pentru operațiunile de factoring se împarte în taxa pentru administrarea tranzacției și o taxă separată pentru finanțarea propriu-zisă a operațiunii. Astfel, există un comision de factoring și unul de finanțare (David, 2009).

Comisionul de factoring (taxa de administrare sau de management) se stipulează în condițiile specifice ale contractului de factoring și se percepe pentru gestionarea registrului de vânzări, protecția creditului și încasarea creanțelor. Factoringul fără regres presupune și plata unei taxe pentru acoperirea riscului de neplată a debitorului. Taxele se percep fie procentual la valoarea nominală a facturilor, finanțate sau nu, fie în sumă absolută. Taxa variază în general între 0,5% și 2,5% și depinde de valoarea anumitor factori. Astfel, stabilirea comisionului de factoring ia în considerare:

- volumul de muncă – numărul facturilor, numărul facturilor storno și cel al debitorilor;
- valoarea totală a afacerii – cu cât valoarea vânzărilor este mai mare, cu atât afacerea este mai atractivă și mai profitabilă, iar comisionul va fi mai mic;
- bonitatea debitorilor – riscul de credit față de aceștia este direct proporțional cu valoarea comisionului;
- marja profitului – profitul fiecărui factor este absolut necesar.

Comisionul de finanțare/taxa pentru plățile în avans (taxa sau dobânda de finanțare) se prevede în condițiile specifice ale acordului-cadru de factoring și se percepe pentru procentul din factură neîncasat care a constituit plată în avans, îmbrăcând de fapt forma unei dobânzi. Acesta corespunde unei rate a dobânzii, care este o marjă peste rata dobânzii de bază zilnice a băncii dacă facturile sunt plătite în moneda națională a exportatorului sau o marjă peste rata dobânzii interbancare pentru valute (factoring internațional), calculându-se pentru perioada cuprinsă între data cumpărării facturii și cea a scadenței acesteia. Punctele de referință sunt dobânzile de referință pe piața monetară, ROBOR (*Romanian Interbank Offer Rate*) – indicele de dobândă al pieței monetare de la București și EURIBOR (*Euro Interbank Offered Rate*) – o rată a dobânzii euro-denominată, practică în relațiile interbancare de către marile bănci pentru împrumuturile euro-denominate.

3. Aspecte legislative privind operațiunile de factoring în România

În cele ce urmează vom prezenta **actele normative în care de-a lungul timpului s-au făcut în mod expres referiri la contractul de factoring**, unele dintre acestea fiind în prezent abrogate:

✓ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 10/1997 cu privire la diminuarea blocajului financiar și a pierderilor din economie definea factoringul ca fiind contractul încheiat între o parte denumită *aderent*, furnizoare de mărfuri sau prestatoare de servicii, și o societate bancară sau o instituție financiară specializată, denumită *factor*, prin care aceasta din urmă asigură finanțarea, urmărirea creanțelor și protecția riscului de credit, iar aderentul îi cedează factorului, cu titlu de vânzare sau de gaj, creanțele născute din vânzarea de bunuri sau prestarea de servicii. În această reglementare s-a făcut pentru prima dată referire la instrumente de plată precum cambia sau biletul la ordin, dar și la contractul de factoring. Ordonanța a fost abrogată prin Legea nr. 469/2002 privind unele măsuri pentru întărirea disciplinei contractuale, la rândul său abrogată.

✓ Conform Legii nr. 469/2002, mai sus menționată, factoringul este contractul încheiat între o parte, denumită *aderent*, furnizoare de mărfuri sau prestatoare de servicii, și o societate bancară sau o instituție financiară specializată, denumită *factor*, prin care aceasta din urmă asigură finanțarea, urmărirea creanțelor și prezervarea contra riscurilor de credit, iar aderentul îi cedează factorului, cu titlu de vânzare, creanțele născute din vânzarea de bunuri sau prestarea de servicii către terți. Legea nr. 469/2002 a fost abrogată prin Legea nr. 246/2009, așa încât în prezent nu mai există o definiție legală a contractului de factoring.

✓ La art. 18 alin. (1) lit. b) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare, se prevede faptul că instituțiile de credit pot desfășura activități de creditare și prin intermediul contractului de factoring, cu sau fără regres, de unde înțelegem că acesta este o operațiune specifică instituțiilor de credit.

✓ Art. 14 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebankare, cu modificările și completările ulterioare, stipulează că această activitate poate fi derulată și de instituțiile financiare nebankare.

✓ În Ordinul Băncii Naționale a României nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, republicat, cu modificările și completările ulterioare, aplicabil instituțiilor de credit, factoringul este definit ca fiind operațiunea prin care clientul, denumit *aderent*, transferă proprietatea creanțelor instituției de credit, denumită *factor*, având obligația, conform contractului încheiat, de a asigura încasarea creanțelor aderentului, iar instituția de credit plătește valoarea nominală a creanțelor, mai puțin comisionul, denumit *agio*, fără a aștepta scadența acestora.

✓ Din punct de vedere fiscal, la art. 292 „Scutiri pentru anumite activități de interes general și scutiri pentru alte activități” alin. (2) lit. a) din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, se face referire la faptul că operațiunile de creditare sunt scutite de plata taxei pe valoarea adăugată.

✓ În același timp, trebuie să avem în vedere Decizia Curții Europene de Justiție în Cauza C-305/01, Finanzamt Groß-Gerau v MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring GmbH, care statuează că operațiunile de factoring sunt purtătoare de taxă, așa încât nu pot fi clasificate ca fiind exclusiv activități de creditare.

În concluzie, trebuie să reținem faptul că în prezent în România nu avem o definiție legală a contractului de factoring și nici o reglementare în mod expres a acestuia, necesitatea reglementării fiind evidentă pentru specialiștii implicați în dezvoltarea acestei tehnici de finanțare.

4. Tratamentul contabil și fiscal al operațiunilor de factoring în România

4.1. Tratamentul contabil

Din punct de vedere contabil, factoringul se poate înregistra în mai multe moduri care iau în considerare particularitățile contractului încheiat și tipul de documente care trebuie întocmite. Menționăm că Reglementările contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1.802/2014, cu modificările și completările ulterioare, nu fac referire în mod concret la tratamentul acestor operațiuni.

De regulă, în practica contabilă, aplicând raționamentul profesional și respectând principiile contabilității, monografia contabilă presupune parcurgerea următoarelor înregistrări:

– Livrarea mărfurilor:

4111	=	%
„Clienți”		707
		„Venituri din vânzarea mărfurilor”
		4427
		„TVA colectată”

– Cedarea creanțelor către instituția de credit/firma de factoring:

461	=	4111
„Debitori diverși”		„Clienți”
654	=	4111*
„Pierderi din creanțe și debitori diverși”		„Clienți”

* Cu valoarea aferentă pierderii, dacă este cazul.

Diferența dintre prețul de cesiune și valoarea creanței cesionate este deductibilă în limita unui plafon de 30% din valoarea acestei pierderi.

– Încasarea contravalorii creanțelor cedate, mai puțin valoarea comisionului solicitat de instituția de credit:

5121	=	461
„Conturi la bănci în lei”		„Debitori diverși”

– Plata comisionului:

627	=	5121
„Cheltuieli cu serviciile bancare și asimilate”		„Conturi la bănci în lei”
4426	=	5121
„TVA deductibilă”		„Conturi la bănci în lei”

4.2. Tratatamentul fiscal

La calculul impozitului pe profit, societățile vor avea în vedere prevederile art. 25 alin. (10) din Codul fiscal în ceea ce privește tratamentul fiscal al cheltuielilor aferente creanțelor înstrăinate (contul 654 „Pierderi din creanțe și debitori diverși”), respectiv: în cazul creanțelor cesionate, pierderea netă reprezentând diferența dintre prețul de cesiune și valoarea creanței cesionate este deductibilă în limita unui plafon de 30% din valoarea acestei pierderi. În cazul în care cesionarul cedează creanța, pierderea netă se determină ca diferență între prețul de cesiune și costul de achiziție al creanței. În cazul instituțiilor de credit, în situația în care creanțele cesionate sunt acoperite parțial sau integral cu ajustări pentru pierderi așteptate, precum și în cea în care creanțele sunt scoase din evidență în conturi în afara bilanțului și apoi sunt cesionate, 70% din diferența dintre valoarea creanței înstrăinate și prețul de cesiune reprezintă elemente similare veniturilor.

Cheltuielile cu onorariile și plata comisioanelor către instituția de credit/societatea de factoring (contul 627 „Cheltuieli cu serviciile bancare și asimilate”) sunt considerate deductibile la calculul rezultatului fiscal, potrivit art. 25 alin. (1) din Codul fiscal, fiind efectuate în scopul desfășurării activității. Costurile percepute de factor sunt purtătoare de TVA, care se poate deduce conform normelor în vigoare.

În situația în care între aderent și factor există o relație de afiliere, iar organele fiscale constată că tranzacțiile derulate între aceștia nu respectă principiul valorii de piață, cuantumul cheltuielilor va fi reconsiderat potrivit prevederilor art. 11 alin. (4) din Codul fiscal.

5. Concluzii

Fiind considerată o alternativă la contractul de creditare, operațiunea de factoring prezintă o serie de beneficii precum facilitarea accesului la finanțare, lipsa birocrăției inutile, asigurarea cash flow-ului fără acumularea de datorii, libertatea de gestionare a numerarului obținut din factoring, servicii complementare privind verificarea bonității clienților sau servicii de consultanță, faptul că finanțarea se face indiferent de domeniul de activitate al contribuabilului (construcții, transporturi, producție locală, retail etc.).

Totuși, lipsa unor reglementări exprese în ceea ce privește definirea și tratamentul contabil ale factoringului lasă loc de discuții și interpretări din partea persoanelor implicate în derularea acestui tip de tranzacții. Pentru a avea o abordare clară a activității de factoring, care, așa cum am menționat mai sus, le oferă utilizatorilor o serie de avantaje, este necesară îmbunătățirea legislației naționale actuale în domeniu. Existența unor reglementări clare în sensul utilizării operațiunilor de factoring în România va contribui cu siguranță la creșterea volumului de tranzacții, dar și la eficiența acestei tehnici de finanțare.

Bibliografie

1. David, D. (2009), *Contabilitatea bancară a creditelor acordate clientelei nefinanciare*, Editura Gutenberg Univers, Arad.
2. Dewan, S.K., Zahid, J.R. (2020), *Factoring as an Alternative Mode of International Trade Finance*, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3536156>.
3. Kouvelis, P., Xu, F. (2021), *A Supply Chain Theory of Factoring and Reverse Factoring*, *Management Science*, vol. 67, nr. 10, pp. 6071-6088, <https://doi.org/10.1287/mnsc.2020.3788>.
4. Molico, T., Wunder, E. (2004), *Factoringul, alternativă modernă de finanțare*, Editura CECCAR, București.
5. Negescu, M.D., Burlacu, S., Mitriță, M., Buzoianu, O.C.A. (2020), *Analysis of Factoring at the International Level, Managerial Challenges of the Contemporary Society. Proceedings*, vol. 13, nr. 1, pp. 99-102.
6. Roventza, M. (2002), *Introducere în forfetare & factoring. Tehnici moderne de finanțare a activității de export*, Editura Economică, București.
7. Ziarul Financiar (2023), <https://www.zf.ro/banci-si-asigurari/piata-factoring-bifat-crestere-record-30-2022-pana-7-85-mld-euro-21699601>.
8. Legea nr. 469/2002 privind unele măsuri pentru întărirea disciplinei contractuale, publicată în Monitorul Oficial nr. 529/19.07.2002, cu modificările ulterioare, abrogată.
9. Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebankare, publicată în Monitorul Oficial nr. 259/21.04.2009, cu modificările și completările ulterioare.
10. Legea nr. 246/2009 pentru abrogarea Legii nr. 469/2002 privind unele măsuri pentru întărirea disciplinei contractuale, publicată în Monitorul Oficial nr. 450/30.06.2009.
11. Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688/10.09.2015, cu modificările și completările ulterioare.
12. Ordinul Băncii Naționale a României nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, republicat în Monitorul Oficial nr. 96 bis/10.02.2020, cu modificările și completările ulterioare.
13. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 10/1997 cu privire la diminuarea blocajului financiar și a pierderilor din economie, publicată în Monitorul Oficial nr. 72/22.04.1997, cu modificările ulterioare, abrogată.
14. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, publicată în Monitorul Oficial nr. 1.027/27.12.2006, cu modificările și completările ulterioare.
15. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62001CJ0305>